

**ГЭРЧ, ХОХИРОГЧИЙГ ХАМГААЛАХ ТУХАЙ ХУУЛЬД
НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН
ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ**

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлага

Монгол Улсын Их Хурлын 2016 оны 45 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-ийн 5.3.6-д “Гэрч, хохирогчийн аюулгүй байдал, нууцлалыг хамгаалах чиглэлээр эрх зүйн орчинг боловсронгуй болгож, гэрч, хохирогчийн хамгааллын цогц механизмыг бүрдүүлнэ.” гэж, Монгол Улсын Их Хурлын 2017 оны 11 дүгээр тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын хууль тогтоомжийг 2020 он хүртэл боловсронгуй болгох үндсэн чиглэл”-ийн 45-д “Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг Засгийн газраас санаачлан боловсруулж, 2018 онд Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх”-ээр тус тус тусгасан.

Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаварт Хууль тогтоомжийн тухай хууль, Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолоор баталсан аргачлалын дагуу хийсэн үнэлгээг үндэслэн Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах дараахь хэрэгцээ шаардлага тулгараад байна. Үүнд:

1.Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хуулийг Монгол Улсын Их Хурлаас эрх зүйн шинэтгэлийн хүрээнд баталсан эрүүгийн багц хуулиудтай уялдуулж нийцүүлэх.

2.Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хуулийн зарим зохицуулалт уялдаа холбоогүй, ойлгомжгүй, зарим зохицуулалт дутуу орхигдуулсан, хуульд давхардал, хийдэл, зөрчил үүссэн зэргээр практикт хэрэгжүүлэхэд хүндрэл, бэрхшээл тулгараад байна. Тухайлбал,

-Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1 дэх хэсэгт заасан хамгаалалтын арга хэмжээний төрөлд сэтгэл зүйн хамгаалалтын арга хэмжээг оруулсан хэдий ч хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.2 дахь заалтад тодорхойлсон “хамгаалалтын арга хэмжээ” гэсэн нэр томъёоны тодорхойлолтод сэтгэл зүйн хамгаалалтын арга хэмжээг орхигдуулсан нь энэхүү арга хэмжээг хамгаалалтын арга хэмжээ гэж ойлгох боломжгүй байдалд хүргээд байна.

Түүнчлэн сэтгэл зүйн арга хэмжээг аюулгүй байдлын арга хэмжээтэй хамтатган хэрэгжүүлэх талаарх хуулийн тодорхой зохицуулалт байхгүй, уг арга хэмжээг хэрэглэх шийдвэр гаргах субъект тодорхойгүй байна.

-Хамгаалалт авсан гэрч, хохирогчийн мэдээллийн сан байгуулах, улсын хэмжээнд нэгдсэн тоо бүртгэл хөтлөх асуудлыг хуульчлаагүй, зарим хэлбэрийн хамгаалалтын

арга хэмжээний мэдээллийн сан бүрдүүлэх асуудлыг журмаар зохицуулж байгаа нь хэрэгждэггүй, энэ нь улсын хэмжээнд нэгдсэн дүн мэдээ гаргахад судалгаа, тооцоо бодит биш байх зэрэг сөрөг үр дагаврыг бий болгохоор байна.

-Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хуулийн 18 дугаар зүйлд заасан хамгаалалтад авагдсан гэрч, хохирогчид үзүүлэх туслалцаанд нийгмийн бусад тусламж үйлчилгээ үзүүлэх асуудлыг хуульчлан тусгах шаардлагатай байгаа бөгөөд ингэснээр дээрх арга хэмжээг хэрэгжүүлэх төсвийг хэрэгжүүлэгч байгууллагын төсөвт тусгуулах боломж бүрдэх ач холбогдолтой юм.

Дээрх зардалд зарцуулагдах хөрөнгийг төсөвт тусгаагүйгээс хамгаалах байраар хамгаалагдаж байгаа гэрч, хохирогчийн хоол хүнс, нийгмийн болон ахуйн хэрэгцээ шаардлагыг хангах асуудлыг шийдвэрлэхэд хүндрэлтэй нөхцөл байдал үүсээд байна.

3.Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах, гэрч, хохирогчийг хамгаалах ажлыг хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх, хуулийг хэрэгжүүлэх байгууллагуудын үйл ажиллагааг нэгтгэн зохицуулах, чиг үүрэг бүхий орон тооны бус нэгжийг бий болгох шаардлагатай байна.

4.Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хуулийг холбогдох бусад хуультай уялдуулах дараахь хэрэгцээ, шаардлага үүссэн.

-Иргэний бүртгэлийн тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.8 дахь хэсэгт “Сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгч, хоригдол, хорих ял эдэлж байсан хүний овог, эцгийн нэр, нэр өөрчлөхийг хориглоно.” гэж заасан нь Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.1.8 дахь заалтад заасан баримт бичгийг солих хамгаалалтын арга хэмжээг хорих ял эдэлж буй гэрч, хохирогчид /сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгч, хоригдож буй хүн, ялтан, хорих ял эдэлж байсан хүн/ хэрэглэх шаардлага бий болох тохиолдолд энэхүү заалт нь зөрчигдөхөөр байна.

Түүнчлэн Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.1 дэх хэсэгт заасан мэдээллийн нууцлалыг хангах аюулгүй байдлын хамгаалалтын арга хэмжээний хүрээнд нууцлал зохих мэдээлэлд “хуулийн этгээдийн бүртгэлийн мэдээлэл”-ийг, хуулийн 11.2-д заасан шийдвэрийг гаргахдаа гэрч, хохирогчоос гадна шаардлагатай бол “хамаарал бүхий этгээдийн” мэдээллийг тус тус нууцлах асуудлыг орхигдуулсан нь хамгаалалтад байгаа иргэний мэдээллийн нууцлалыг хангах аюулгүй байдлын хамгаалалтын арга хэмжээ бүрэн дүүрэн хангагдахгүй, нууцлал алдагдах, цаашлаад гэрч, хохирогчийн амь нас эрүүл мэндэд хохирол учрах эрсдэл үүсэх нөхцөл байдал бий болж байна.

-Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.2 дахь хэсэгт “Энэ хуулийн 10.1-д заасан хамгаалалтыг төрийн тусгай хамгаалалт, зэвсэгт хүчин, бусад цэрэг, тагнуул, цагдаагийн харуул хамгаалалтын бүсэд хэрэгжүүлж болно.” гэсэн заалтыг хэрэгжүүлэхийн тулд Зэвсэгт хүчний тухай хууль болон холбогдох бусад хуульд өөрчлөлт оруулахгүйгээр хэрэгжүүлэх боломжгүй нөхцөл байдал үүсээд байна.

-Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хуулийн 230 дугаар зүйлийн 230.5 дахь хэсэгт “Хорих анги, хорих ангийн алба хаагч Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хуульд заасан

журмын дагуу хамгаалалтад авсан хоригдлыг хамгаалах ажиллагаанд бүх талын туслалцаа үзүүлэх үүрэгтэй” гэж заасан боловч Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хуульд цагдан хорих байранд хоригдож байгаа болон хорих ял эдэлж буй гэрч, хохирогчийг хамгаалах, аюулгүй байдлыг хэрхэн хангах талаар хуулийн зохицуулалт тодорхойгүйгээс хэрэгжүүлэхэд учир дутагдалтай байна.

Хоёр.Хуулийн төслийн бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Хуулийн төслийг нь Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.5.1 дэх заалтад заасан Хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн төрөл хэлбэрээр боловсруулна.

Хуулийн төсөлд дараахь асуудлыг тусгана. Үүнд:

1.Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлд Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах, гэрч, хохирогчийг хамгаалах ажлыг хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх, чиг үүрэг бүхий нэгжийг бий болгох, хуулийн зарим тодорхойгүй зохицуулалтыг холбогдох хуультай уялдуулах, мөн сэтгэл зүйн арга хэмжээг хамгаалалтын арга хэмжээ болгох, нийгмийн бусад тусламж үйлчилгээ үзүүлэх асуудал болон хамгаалалтад авсан гэрч, хохирогчийн талаар мэдээллийн сан үүсгэхтэй холбоотой шинээр бүлэг, хэсэг, заалт нэмнэ.

2.Хуулийн төслийн 2 дугаар зүйлд сэтгэл зүйн хамгаалалтын арга хэмжээг хэрэглэх шийдвэр гаргах субъектийг тодорхой болгох, гэрч, хохирогчийн мэдээллийн нууцлалыг хангах, баримт бичгийг солих хамгаалалтын арга хэмжээнд хуулийн этгээдийн бүртгэлийн мэдээллийг оруулахтай холбоотой нэмэлт оруулна.

3.Хуулийн төслийн 3 дугаар зүйлд хамгаалалтын арга хэмжээг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой шаардлагатай төсвийг тодорхой болгох, хуулийн зарим зохицуулалтыг Эрүүгийн хууль, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нийцүүлэн өөрчлөн найруулна.

4.Хуулийн төслийн 4 дүгээр зүйлд зарим нэр томъёог Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нийцүүлэн томъёолох, сэтгэл зүйн арга хэмжээг хамгаалалтын арга хэмжээ болгож байгаатай холбогдуулан зарим зүйл, хэсэг, заалтын нэр томъёонд өөрчлөлт оруулна.

5.Хуулийн төслийн 5, 6 дугаар зүйлд шаардлагагүй, ач холбогдолгүй болон давхардал, хийдэл, зөрчил үүсгэсэн асуудлыг арилгах зорилгоор зарим зүйл заалтаас үг өгүүлбэр хасах, зарим зохицуулалтыг хүчингүй болгох зохицуулалтыг тусгана.

Гурав. Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсч болох эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал

Хуулийн төсөл батлагдсанаар Монгол Улсын Их Хурлаас эрх зүйн шинэтгэлийн хүрээнд баталсан эрүүгийн багц хуулиудтай нийцэж, гэрч, хохирогчийг хамгаалах

хамгаалалтын арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд гарч буй хууль тогтоомжийн давхардал, хийдэл, зөрчил арилж хуулийг нэг мөр хэрэгжүүлэх боломж бүрдэнэ.

Хуулийн төсөл батлагдсанаар үүсч болох зардлын тооцоог Хууль тогтоомжийн тухай хуульд заасны дагуу холбогдох аргачлалд нийцүүлэн хийх болно.

Дөрөв.Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, хуулийг хэрэгжүүлэхэд шинээр боловсруулах, хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болсонд тооцох тухай хууль тогтоомжийн талаарх санал

Хуулийн төслийг Монгол Улсын Үндсэн хуульд нийцүүлэн боловсруулах бөгөөд шаардлагатай тохиолдолд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай холбогдох хуулийн төслүүдийг боловсруулна.

---oOo---

